

РОМАНТИЗМ ЯК ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС МЕТАМОДЕРНІЗМУ

У статті розглядається взаємозв'язок між романтизмом і метамодернізмом. Автор досліджує, яким чином осциляція як методологічний підхід дозволяє поєднувати протилежні ідеї, формуючи новий тип естетичної та філософської чутливості. Романтизм у цьому контексті постає не лише як історичний напрям мистецтва та філософії, а як система мислення, що володіє потенціалом для подальшого розвитку в межах метамодерністської парадигми. Особлива увага приділяється ролі суб'єктивності в романтичній і метамодерністській традиціях, аналізується відмінність у підходах до осмислення індивідуального досвіду. Автор зазначає, що якщо романтизм прагнув до абсолютного вираження суб'єктивного стану, метамодернізм натомість коливається між іронією та щирістю, створюючи динамічну модель взаємодії з реальністю. Важливе місце займає також питання темпоральності: романтизм схильний до ностальгії за втраченими ідеалами, тоді як метамодернізм балансує між минулим і майбутнім, прагнучи до синтезу традиції й інновації. Крім того, у статті розглядається структура чутливості, що формує світогляд романтичного та метамодерністського суб'єкта. Автор вказує на те, що обидва напрямки прагнуть подолати раціоналізм і утилітарність модерного мислення, однак якщо романтизм робив це через відчайдушне прагнення до ідеалу, то метамодернізм діє через гру, іронічне прийняття й водночас серйозне ставлення до вищих цінностей. У висновках підкреслюється, що романтизм і метамодернізм мають багато спільного у своїх прагненнях, хоча використовують різні методи. Автор пропонує розширити метамодерністський дискурс через інтеграцію романтичної філософії, що дозволить подолати фрагментарність сучасного мислення та сприятиме формуванню ціліснішої картини культури й суспільства.

Ключові слова: романтизм, метамодернізм, іронія, осциляція, суб'єкт.

Останній, восьмий пункт відомого маніфесту метамодернізму авторства Люка Тернера звучить так: «Ми пропонуємо прагматичний романтизм, що не скутий ідеологічними засадами. Таким чином, метамодернізм слід визначити як мінливий стан між і за межами іронії та щирості, наївності та обізнаності, релятивізму та істини, оптимізму та сумніву в пошуках множинності несумірних і невовимих горизонтів. Ми маємо рухатись вперед і коливатись!» [Turner, 2011]. На нашу думку, ідея про необхідність прагматичного романтизму є найамбітнішою думкою для всієї метамодерністської течії, яка, однак, ще не була досягнута в повній мірі. Це зрозуміло, адже і романтизм, і метамодернізм є міждисциплінарними напрямками і кожен з цих напрямків претендує на те, що саме він досягнув справжню сутність цього способу мислення. Тому їх не можна порівнювати як дві абстракції.

Актуальність романтизму для європейської культури неможливо перебільшити. Цей ідейний і художній напрям сформував сучасну європейську ідентичність з її індивідуалізмом та інтроспекцією. Роботи, присвячені тим чи іншим аспектам романтизму, продовжують активно публікуватися. Особливо врожайним на монографії був 2022 рік, коли вийшли одразу дві великі книги: «Jena 1800: The Republic of Free Spirits» та «Magnificent Rebels: The First Romantics and the Invention of the Self». Звісно, продовжують виходити й менші за обсягом праці та наукові статті. Проте через те, що романтизм є дуже широкою темою, у дослідженнях завжди будуть прогалини, і поготів ця тема буде реактуалізуватися, оскільки минуле прочитується через сучасність, а вона постійно змінюється. Романтизм складно піддається визначенню через його неоднорідність, багатовимірність і парадоксальність. Неоднорідність зумовлюється сильним відчуттям нації, рідної землі та крові у романтиків. Тому романтизм у кожній країні має своє власне

національне забарвлення. Багатовимірність означає поширення романтизму не лише в мистецтві, але й у філософії та політиці. Романтизм є реакцією на матеріальні умови, він «був культурною й інтелектуальною реакцією на масштабні соціокультурні трансформації Європи наполеонівської доби». Водночас він відображав скептицизм освічених верств щодо раціональних просвітницьких систем [Ясь, 2022].

З одного боку, романтизм складний у дефініції, узагальненні та конкретизації. З іншого боку, він досі відчувається як джерело сучасної європейської самосвідомості, що робить його плідним ґрунтом для створення нових інтерпретацій і постійної реактуалізації, повернення до своїх коренів заради усвідомлення самих себе. Також романтизм назавжди став символом спротиву глобалістичним тенденціям культури, раціональності, символом свободи та повстання індивідуальності проти загального. Тому цілком закономірним є те, що в маніфесті метамодернізму пропонується звернення до прагматичного романтизму. Власне, і сам метамодерн є повстанням як проти тотальності модерну, так і дивідуальності постмодерну. Однак, на нашу думку, продуктивною стратегією буде не просто вказати на певну схожість метамодернізму та романтизму, але й визначити, в яких моментах романтична філософія є більш глибокою, ніж метамодерністська, і що остання може запозичити з романтизму. Але щоб це пояснити, спочатку слід окреслити низку теоретичних передумов, з яких ми виходимо.

Як відомо, одним із центральних термінів у метамодернізмі є осциляція — коливання між різними, взаємовиключними позиціями, переважно модерном і постмодерном. «Осциляція виступає методологією збирання та допущення всіх світоглядних парадигм, усього філософського досвіду, нічого не заперечуючи й при цьому нічого не стверджуючи у завершеному вигляді» [Shabanova, 2019, с. 16]. Або, як описує її Люк Тернер у маніфесті метамодернізму: «Рух відбуватиметься через осциляцію між позиціями, з діаметрально протилежними ідеями, які діятимуть як пульсуючі полюси величезної електричної машини, приводячи світ у рух» [Turner, 2011]. Сам принцип функціонування режиму осциляції, на нашу думку, недостатньо розроблений, щоб бути максимально ясным й ми, зокрема завдяки туманності терміна, можемо вільно інтерпретувати його, і розглянути як романтичний шлях до Абсолюту, як бажання бути всім. Таким чином метамодерна людина, носій постматеріальних цінностей, прагне розширити й диверсифікувати свій чуттєвий досвід.

Зазначимо ймовірне заперечення, пов'язане з нашою вільною інтерпретацією терміна осциляція. Іноді зазначається, що «осциляція у метамодернізмі передбачає динаміку між протилежними естетичними чуттєвостями, а не лише протилежними переконаннями чи іншими парами протилежностей» [Dember, 2023]. І справді, трактування осциляції як коливання між протилежними естетичними чуттєвостями є більш відповідним до певного канону інтерпретації цього терміну. Принаймні на перший погляд. Але зазначимо, що одним із центральних термінів для метамодерну є «структура чуттєвості». А світоглядні, політичні та релігійні погляди також можуть естетизуватися, бути частиною чуттєво сприйманого світу, і, таким чином, людина може перебувати у стані осциляції між цими поглядами. Крім того, естетизація навколишньої дійсності має бути найбільш властивою для метамодерних людей. Сам термін «структура чуттєвості» охоплює не лише афект, почуття як таке, а й невловимий дух епохи. Щось середнє між вираженими ідеями та неусвідомленими переживаннями. Реймонд Вільямс, творець терміна *структура чуттєвості*, пише, що слово «чуттєвість» було обрано, щоб наголосити на відмінності від світогляду та ідеології, але далі зазначає, що він аж ніяк не має на увазі ігнорування ідеологій і світоглядів, а акцентує увагу на тому, як вони відчуваються та проживаються. Тобто коли ми говоримо про осциляцію між ідеологіями, йдеться саме про названий аспект їх чуттєвого сприйняття [Williams, Orrom, 1954]. В XXI ст. ми можемо чітко сказати, що зчеплення політики з емоційністю [Nussbaum, 2013] та естетикою [Shevchuk D., Shevchuk K., 2023] є не тільки загальноприйнятним у дослідженнях, але є також теоретичною основою для політичних стратегій

На нашу думку, специфіка філософії метамодерну полягає в тому, що це вже існуюча парадигма, а отже, для її існування не потрібна розробка ідеї. Метамодерністи досліджують існуючу культурну парадигму, розвиваючи ідеї Ф. Джеймсона. Тоді як романтизм, навпаки, пропонував альтернативу. Це опрацьований, хоча дуже широкий і невизначений, напрямок, який потребував теоретичного обґрунтування. І з цього випливає той факт, що осциляція в метамодерні займає одне з центральних місць і в більшості випадків є відправною точкою міркувань, хоча саме по собі це поняття не є очевидним. Тоді як у романтичній філософії режим осциляції – це результат детально розробленої теорії романтичної іронії.

Також одним із ключових аспектів, що об'єднують романтизм і метамодерн, є їхній спільний акцент на суб'єкті. Якщо постмодерн розглядає суб'єкта як продукт структур – дискурсів, ідеологій і соціальних контекстів, – романтизм стверджує силу суб'єкта, його здатність до творчості, самопізнання та трансцендентності. Цей ідейний конфлікт між романтизмом і постмодерном знаходить відображення і в метамодерністській осциляції, де суб'єкт намагається балансувати між чуттєвістю та раціональністю, індивідуальним і колективним. Романтизм бачить у суб'єкті не лише пасивного спостерігача чи учасника історичних процесів, але й активного творця. Саме ця ідея творчої активності суб'єкта може стати теоретичною основою для подальшого розвитку метамодернізму. На відміну від постмодерністської іронії, яка часто підриває цінність суб'єкта, романтична іронія дозволяє суб'єкту усвідомлювати свої обмеження, зберігаючи до того ж прагнення до Абсолюту. Це схоже на метамодерністський ідеал осциляції тим, що протилежності, такі як щирість й іронія, перебувають у безперервному діалозі. Однак романтизм іде далі метамодерну, пропонуючи проєктність і цілепокладання. Якщо метамодернізм констатує хаос сучасного світу й намагається осмислити його, то романтизм не просто сприймає хаос, але прагне перетворити його на гармонію через активацію суб'єктивних сил. Таким чином, синтез романтизму і метамодернізму може стати способом подолання сучасних екзистенційних і філософських викликів, пропонуючи водночас рефлексію і дію.

Одним із найважливіших перетинів між романтизмом і метамодерном є їхній акцент на суб'єктивності не як на кінцевому об'єкті аналізу, а як на динамічному просторі, де відбуваються спротив, творення та трансформація. Романтики бачили у суб'єкті не лише точку перетину впливів культури, але й джерело енергії, здатне перетворювати світ. Метамодерн, своєю чергою, пропонує розглядати суб'єктивність не як завершену сутність, а як процес, що розвивається через осциляцію та взаємодію з хаотичним світом.

Однак тут проявляється ключова відмінність: романтики шукали «велику відповідь» – Абсолют, до якого можна прагнути, незважаючи на його недосяжність. Для них суб'єктивність була провідником до чогось, що виходить за межі раціонального світу. Метамодерн, навпаки, не прагне вийти за межі існуючого хаосу; він приймає його як даність, розглядаючи суб'єктивність скоріше як точку зборки, де стикаються суперечності. Ця відмінність відкриває простір для синтезу: метамодерн міг би використати романтичну ідею Абсолюту як спосіб подолання фрагментації та створення нових горизонтів смислів, зберігаючи усвідомлення їхньої тимчасовості та відносності.

Також серед тем, що пов'язують романтизм і метамодерн, слід виділити їх ставлення до часу. Романтики, попри сильну прив'язаність до минулого, не розглядали його як ідеал, який можна механічно відтворити. Навпаки, романтики шукали в минулому натхнення для майбутнього, сприймаючи історію як спіральний рух, а не лінійний. Це прагнення поєднати час і вічність, тимчасове й абсолютне, робить їхній підхід особливо актуальним для метамодерну. Метамодерн, своєю чергою, розглядає час не як послідовність, а як багатопарову структуру, де минуле, теперішнє і майбутнє постійно перетинаються. Наприклад, метамодерністська культура активно використовує ретромодернізм – елементи минулого, переосмислені в новому контексті. Однак тут метамодерн часто зупиняється на рівні естетики, тоді як романтизм пропонує глибший підхід: він використовує минуле як інструмент для трансформації теперішнього та

створення утопій, здатних надихати на зміни. Синтез романтичного і метамодерністського ставлення до часу може дати важливі відповіді на виклики сучасності. Романтичне прагнення до Абсолюту, поєднане з метамодерністським прийняттям множинності часових пластів, могло б стати основою для розробки філософії «проектного часу». Це час, у якому суб'єкт не пасивно реагує на змінність епох, а активно конструює майбутнє, використовуючи досвід минулого і потенціали теперішнього.

Ще одна точка перетину – це роль уяви в осмисленні історії. Для романтиків історія – це не просто низка подій, а простір для творчої інтерпретації, де можна відкривати нові смисли. Метамодерн також переосмислює історію, але часто фокусується на її деконструкції, викритті міфів та ідеологій. Не дивлячись на те, що метамодернізм є переважно реакцією на постмодерн, він має в собі велику, а іноді занадто велику, недовіру до модерну, а з ним і параліч хоробрості та рішучості, готовності до радикальних дій. Романтичне історичне уявлення могло б збагатити метамодерністський погляд, допомагаючи побачити в минулому не лише критику теперішнього, а й ресурс для нових утопій. Це дозволить метамодерну вийти за межі рефлексивного підходу й зробити історію частиною актуальної дії, де минуле і майбутнє стають частиною однієї безперервної творчої динаміки. Тобто, на нашу думку, сприйняття світу романтиками і метамодерністами схоже в ключових аспектах, але романтична філософія набагато глибше осмислена в якісному сенсі. Як ми вже зазначали, для романтиків за суб'єктивністю ховався Абсолют. Метамодернізм не може претендувати на знання Абсолюту, але сила суб'єкта і прагнення до автентичності дозволяє знайти в собі сили самому створювати абсолютне, подібно до ніцшеанської надлюдина, яка створює цінності граючись.

Ще одним важливим концептом у теорії метамодернізму є іронія. Метамодерністська іронія як кейс постіронії протиставляється постмодерністській іронії. Метамодерністська іронія є, по суті, оспіяцією між щирістю та іронією, усвідомленою наївністю. «Метамодерне покоління розуміє, що ми можемо бути одночасно й іронічними, й щирими одночасно» [Turner, 2019]. Сучасні метамодерністи вирости на популярній культурі, яка була просякнута токсичною постмодерною іронією. Немоżliво просто відмовитися від постмодерної іронії та знову стати щирими, адже іронія підриває будь-яку щирість. Тому постіронія або нова щирість – це ігрова щирість, щирість наполовину жартівлива. Ми одночасно наївні та щирі, але усвідомлюємо це. У такому розгляді метамодерна іронія постає як спосіб пом'якшення або навіть відсторонення від трагізму неможливості бути щирим після постмодерної іронії. І при такій оптиці постіронія схожа за ціллю з романтичною іронією. У романтичних творах ми зустрічаємо ідеї та настрої, що повторюються у різних творах: незадоволеність теперішнім, ідеалізація минулого, звеличення природи, вічне прагнення долучитися до чогось більшого, ніж людина, і розчинитися в ньому. Романтичні філософи завжди прагнули до Абсолюту. Як писав Шлегель: «Кожна добра людина поступово стає Богом. Стати Богом, бути людиною, культивувати себе – це все вирази, що означають одне й те саме» [Schlegel, 1991, p. 55]. Бог для Шлегеля і є Абсолют, до якого повинна прагнути людина, стаючи все глибшою і ширшою, диверсифікуючи свій досвід, вивчаючи нові ідеї, досягаючи релігійно-містичного просвітлення. Романтичне прагнення до Абсолюту проявляється у поезії, мистецтві, політиці, філософії та релігії [Dupré, 2013, p. 4]. Воно намагається подолати обмеженість людського існування. Прагнення бути всім поєднується із прагненням розчинитися в єдиному. «Бути єдиним із усім – це божественне життя, це рай людини. Бути єдиним з усім, що живе, повернутися у благословенне самозабуття в усеєдність природи – це вершина думок і радощів, це священна вершина, місце вічного спокою...» [Hölderlin, 1990]. Хоча романтичні твори часто сповнені радості, їхні герої втілюють сміливість і прагнення до повноти життя, водночас вони просякнуті приреченістю. Романтики усвідомлювали, що злиття з Абсолютом недосяжне. Ми – кінцеві істоти. Але вітиху можна знаходити у постійному акті трансгресії. Шлях до Абсолюту не є лінійним, він полягає у постійному розширенні свого досвіду та себе. Після кожного акту трансгресії ми

стаємо більші ніж були, перевершуючи себе. Цей процес є визначаючим для людини. [Rosińska, 2022, p. 11]

Оксфордський словник літературних термінів визначає романтичну іронію наступним чином: «Різновид літературної самосвідомості, в якому автор демонструє свою свободу від обмежень даного твору, руйнуючи його вигадану ілюзію і викриваючи процес його створення як справу авторської примхи. Це часто є свого роду захисною самоіронією, що включає грайливе ставлення до умовностей (зазвичай наративного) жанру» [Oxford reference]. Проте романтична іронія у своєму філософському аспекті значно ширша і важливіша. Вона не просто руйнує вигадану ілюзію тексту, але й життя. Романтична філософія парадоксальна і погано піддається систематизації навіть у межах мислення одного автора. Проте було б помилкою шукати системність у роботах романтиків. Іронічний спосіб сприйняття світу не передбачає строгості, іронія допомагає поєднати між собою раціональність і чуттєвість, філософію і мистецтво, логіку і красу. Використовувати іронію означає свідомо культивувати здатність до багатогранного сприйняття світу і людського життя у всій його повноті, включаючи властиву їм алогічність і фрагментарність. Спротив романтичної філософії до будь-якої спроби систематизації пояснюється епістемологічним підходом, згідно з яким знання не може бути повним, але ми можемо прагнути до його повноти, до істини. Головний теоретик романтичної іронії Фрідріх Шлегель перебував під великим впливом Сократа і платонівських діалогів. Саме тому він уважно аналізував сократівську іронію. Він перейняв від Сократа уявлення про філософію як любов до істини, а не володіння нею, яке передбачає системність.

Проте, крім функції осмислення хаотичного всесвіту, іронія підкреслює і трагічність людського існування. Романтики прагнуть до Абсолюту, істини, але вони розуміють, що він недосяжний. Давньогрецьке суспільство також часто згадується у роботах романтиків як ідеал, але, знову ж таки, недосяжний. Романтик приймає той факт, що істиною неможливо володіти. Але він не може змиритися з цим фактом. Тому в романтичних творах співіснують радість життя, віталізм, і гірке усвідомлення приреченості. Для примирення з цією приреченістю і трагічністю необхідна іронія. Шлегель пише, що дух не може повністю задовольнити себе, і в разі відсутності задоволення приходить туга, змушуючи дух звертатися до своєї музи – навколишнього світу і його краси, пізнаючи його знову й знову [Schulte-Sasse & Horne, 1997]. І цей процес триває упродовж усього життя й саме його Шлегель і називав спробою бути Богом, людиною і розвитком самого себе.

За такого розгляду паралелі між романтизмом і метамодерном стають більш очевидними. Метамодерністи також виявили себе у суперечливому, хаотичному світі, де немає єдиної домінуючої системи, і намагаються осмислити це різноманіття. Цікаво, що в одній із робіт, присвячених Шлегелю, використовується слово «осциляція» стосовно двох аспектів іронії у Шлегеля: самостворення та саморуйнування [Rush, 2016, p. 68]. Іронія може використовуватися як спроба відсторонитися і охопити надзвичайно широким поглядом усе різноманіття ідей і аспектів життя, іноді несумісних. Але для романтика недостатньо раціонально сприймати світ, потрібно його прожити. І в такому випадку ми приходимо до тієї ж проблеми сприйняття різноманіття. Тільки для метамодерніста суперечливий світ – це даність. У людині, в структурі чуттєвості, вже де-факто є логічні суперечності, які метамодерніст намагається осмислити. Романтик, своєю чергою, відкидає вже існуючу модерністську раціональну модель і свідомо прагне до суперечливості та різноманіття, але вона не утворює домінуючу культурну парадигму, на статус якої претендує метамодерн.

Знову звернемося до восьмого пункту метамодерністського маніфесту Люка Тернера: «Ми пропонуємо прагматичний романтизм, що не скутий ідеологічними засадами». На нашу думку, Тернер звертає увагу на поверхневу частину – на схожість інтенцій і настроїв романтизму та метамодернізму. Ми вважаємо цю схожість очевидною, але пропонуємо прочитати цю фразу як заклик ще раз повернутися до теоретичних основ романтизму, переглянути їх, синхронізувати з метамодерністською філософією та

поглибити останню, водночас оновивши романтизм, зробивши його сучаснішим і таким, що відповідає викликам нашого часу.

Тема зв'язку метамодерну та романтизму настільки обширна, що потребує окремої монографії. Завданням нашої статті було звернути увагу на цю недосліджену, особливо в українській філософії, тему і позначити її потенціал. Метамодерн і романтизм перебувають у дивних стосунках. З одного боку, метамодерн явно натхненний романтизмом і використовує теоретичні положення його філософії. З іншого боку, складається відчуття, ніби романтизм значно сміливіший і йде далі у своїх висновках, ніж метамодерн, який по суті підтримує статус-кво і констатує зміни, але не здійснює їх і не прискорює.

Отже, ми можемо зробити висновок про потенційну плідність порівняння, аналізу та об'єднання романтизму й метамодернізму. Але для цього має бути проведена велика робота. Внаслідок недостатньої теоретичної опрацьованості метамодерн позбавлений проєктності й цілепокладання, притаманних романтизму. Осциляція приймається в ньому лише як існуюча даність. Різниця між романтизмом і метамодернізмом полягає в тому, наскільки автори готові доводити свої концепції до логічного завершення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Ясь, О. (2022). Романтизм і неоромантизм у компаративному світі. *Український історичний журнал*, 2022, № 6. С. 159-172.
- Шабанова Ю. О. (2019). Осциляція як вимір філософії метамодерну. *Epistemological Studies in Philosophy Social and Political Sciences*, 2(2), Р. 13–22. <https://doi.org/10.15421/341920>
- Dember, G. (2023, February 26). Metamodernism: Oscillation Revisited. *Medium*. Retrieved from <https://medium.com/what-is-metamodern/metamodernism-oscillation-revisited-b1ae011abf3c>
- Dupré, L. (2013). *The quest of the Absolute: Birth and Decline of European Romanticism*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Hölderlin, F. (1990). *Hyperion and selected poems*. New York: A&C Black.
- Nussbaum, M. C. (2013). *Political emotions*. Harvard: Harvard University Press.
- Romantic irony. (n.d.). Oxford Reference. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/oi/authority.20110803100427659>
- Rosińska Z. (2022). Boundaries, Transgression, and Resistance. *Eidos. A Journal for Philosophy of Culture*. 6(1) P. 7-17.
- Rush F. (2016). *Irony and idealism: Rereading Schlegel, Hegel and Kierkegaard*. Oxford: Oxford University Press.
- Schlegel, F. (1991). *Philosophical fragments*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Schulte-Sasse, J., & Horne, H. (1997). *Theory as practice: A Critical Anthology of Early German Romantic Writings*. Minneapolis, Minnesota: University of Minnesota Press.
- Shevchuk D., Shevchuk K. (2023). Aesthetics and politics: the main models of relations in the modern political world. *Symposion*, 10(2), P. 261-273.
- Turner, L. (2019, February 8). *Metamodernism: A Brief Introduction*. Retrieved from <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/>
- Turner L. (2011) *The Metamodernist Manifesto* <http://www.metamodernism.org/>.
- Williams, R., & Orrom, M. (1954). *Preface to film*. Michigan: Film Drama.

Алексєнко Антон Олегович

аспірант, філософський факультет
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна
E-mail: alekseenkoanton99@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3295-182X>

Стаття надійшла до редакції: 08.01.2025

Схвалено до друку: 20.03.2025

ROMANTICISM AS THE THEORETICAL BASIS OF METAMODERNISM

Alekseenko Anton O.

PhD Student, Faculty of Philosophy

V. N. Karazin Kharkiv National University

4, Maidan Svobody, Kharkiv, Ukraine

E-mail: alekseenkoanton99@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3295-182X>

ABSTRACT

The article explores the relationship between Romanticism and metamodernism. The author examines how oscillation as a methodological approach allows for the integration of opposing ideas, forming a new type of aesthetic and philosophical sensibility. In this context, Romanticism appears not only as a historical artistic and philosophical movement but also as a system of thought with the potential for further development within the metamodernist paradigm. Particular attention is given to the role of subjectivity in both Romantic and metamodernist traditions, analyzing the differences in approaches to understanding individual experience. The author notes that while Romanticism sought absolute expression of subjective states, metamodernism, in contrast, oscillates between irony and sincerity, creating a dynamic model of interaction with reality. The question of temporality also holds an important place: Romanticism tends toward nostalgia for lost ideals, whereas metamodernism balances between past and future, striving for a synthesis of tradition and innovation. Additionally, the article examines the structure of sensibility that shapes the worldview of both the Romantic and metamodernist subject. The author points out that both movements aim to transcend the rationalism and utilitarianism of modernist thought; however, while Romanticism pursued this through a desperate yearning for the ideal, metamodernism operates through play, ironic acceptance, and, at the same time, a serious engagement with higher values. In conclusion, the article highlights that Romanticism and metamodernism share many common aspirations, although they employ different methods. The author suggests expanding the metamodernist discourse by integrating Romantic philosophy, which would help overcome the fragmentation of contemporary thought and contribute to the formation of a more whole cultural and societal perspective.

Keywords: *romanticism, metamodernism, irony, oscillation, subject.*

REFERENCES

- Yas, O. (2022). Romanticism and Neo-Romanticism in a Comparative Light. *Ukrainian Historical Journal*, 2022, № 6. P. 159-172. (In Ukrainian)
- Shabanova, Y. O. (2019). Oscillation as Determination of Metamodern Philosophy. *Epistemological Studies in Philosophy Social and Political Sciences*, 2(2), P. 13–22. <https://doi.org/10.15421/341920> (In Ukrainian)
- Dember, G. (2023, February 26). Metamodernism: Oscillation Revisited. *Medium*. Retrieved from <https://medium.com/what-is-metamodern/metamodernism-oscillation-revisited-b1ae011abf3c>
- Dupré, L. (2013). *The quest of the Absolute: Birth and Decline of European Romanticism*. Notre Dame, Indiana: University of Notre Dame Press.
- Hölderlin, F. (1990). *Hyperion and selected poems*. New York: A&C Black.
- Nussbaum, M. C. (2013). *Political emotions*. Harvard: Harvard University Press.
- romantic irony. (n.d.). Oxford Reference. Retrieved from <https://doi.org/10.1093/oi/authority.20110803100427659>
- Rosińska, Z. (2022) *Boundaries, Transgression, and Resistance*. Eidos. A Journal for Philosophy of Culture 6(1) P. 7-17.
- Rush, F. (2016). *Irony and idealism: Rereading Schlegel, Hegel and Kierkegaard*. Oxford: Oxford University Press.
- Schlegel, F. (1991). *Philosophical fragments*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Schulte-Sasse, J., & Horne, H. (1997). *Theory as practice: A Critical Anthology of Early German Romantic Writings*. Minneapolis, Minnesota: University of Minnesota Press.

Shevchuk, D., Shevchuk K. (2023). *Aesthetics and politics: the main models of relations in the modern political world*. Symposion, 10(2), P. 261-273.

Turner, L. (2019, February 8). *Metamodernism: A Brief Introduction*. Retrieved from <https://www.metamodernism.com/2015/01/12/metamodernism-a-brief-introduction/>

Turner L.(2011) *The Metamodernist Manifesto*. Retrieved from <http://www.metamodernism.org/>.

Williams, R., & Orrom, M. (1954). *Preface to film*. Michigan: Film Drama.

Article arrived: 08.01.2025

Accepted: 20.03.2025

Як цитувати: Алексеєнко, А. (2025). РОМАНТИЗМ ЯК ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС МЕТАМОДЕРНІЗМУ. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*, (72), 60-67. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-6>

In cites: Alekseenko, A. (2025). ROMANTICISM AS THE THEORETICAL BASIS OF METAMODERNISM. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series Philosophy. Philosophical Peripeteias*, (72), 60-67. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2025-72-6> [In Ukrainian]